

Paro-Sysmä vedenkorkeus

Tekninen lautakunta 07.04.2022 § 105
173/11.01.00.01/2021

Valmistelija

Petri Miettinen, tekninen johtaja, p. 040 661 4342

Osa Paro- ja Sysmäjärven ranta-alueiden asukkaista, maanomistajista ja virkistyskäyttäjistä (yht. 88 hlö) tekivät kuntalaisaloitteen 3.5.2021, jossa esitetään, että kunta käynnistää toimenpiteet Paro-Sysmäjärven vedenpinnan korkeuden vaihteluiden lopettamiseksi pikaisesti ja käynnistää hankkeen Sysmäjärven luusuaan pohjapadon rakentamiseksi.

Kuntalaisaloitteen tiivistelmä

Kuntalaisaloitteen mukaan Paro-Sysmäjärven vedenpinnan vaihtelu on nykyisin noin metrin kesän aikana. Tilanne on huonontunut etenkin viime vuosien aikana. Vedenpinnan vaihteluväli kevätveden ja syksyn ja talven aliveden osalta on suuri, ja se haittaa rantojen virkistyskäyttöä sekä vesistöllä liikkumista. Vedenpinnan korkeuden vaihtelu on aiheuttanut rehevöitymistä ja erilaista vesikasvustoa on rannassa enenevässä määrin. Tämä aiheuttaa suurta ongelmaa järven virkistyskäytössä. Suurella vedenpinnan vaihtelulla saattaa olla negatiivisia vaikutuksia myös kevätkutuisten kalojen lisääntymiseen sekä joidenkin vesilintujen pesintään.

Kuntalaisaloite on liitteenä.

Pyydetyt tarkennukset aloitteeseen ja saadut vastaukset

Kuntalaisaloitteen tekijöiden asiamieheltä kysyttiin tarkennusta aloitteen vaatimuksiin. Tarkennuksia kysyttiin mm. millainen vaihteluväli olisi siedettävä tai millaiseen korkotasoon pohjapadolla toivotaan pääsevän, onko antaa konkreettisia esimerkkejä kohdista Sysmän ja Paron alueella, jossa vedenkorkeuden vaihtelu on haitannut rantojen ja järven virkistyskäyttöä sekä vesistöllä liikkumista ja onko kuntalaisaloitteen toimesta oltu yhteydessä Huutokosken virran varren asukkaisiin/ koskeeko negatiivinen suhtautuminen kaikkia virran varren asukkaita ja milloin sitä tiedusteltu.

Tarkennuksiin saatiin vastaus, jonka mukaan vedenkorkeuden vaihtelun maksimi saisi olla n. 30-50 cm, kaikki aloitteen allekirjoittajat, jotka asuvat tai viettävät vapaa-aikaansa näiden järvien rannoilla kokevat tilanteen erittäin hankalaksi ja että "olemme nyt keskustelleet joidenkin Huutokosken virran varren asukkaiden kanssa, joita ei ole kovin montaa. He eivät ole kokeneet asiaa suinkaan negatiivisena, eihän pohjapato heidän vedenkorkeuteen tule vaikuttamaan".

Pyydetyt lausunnot

Joroisten kunta pyysi ELY-keskukselta lausuntoa, jossa tulisi arvioida päästäkö mahdollisella pohjapatohankkeella kuntalaisaloitteen tavoitteeseen 30 - 50 cm vaihteluvälistä siten, että järvien keskivedenkorkeus ei muutu.

Lisäksi pyydettiin arvioimaan, voidaanko toimenpiteellä vähentää vedenkorkeuden vaihtelusta aiheutuneita haittoja, kuten rehevöitymistä, ja onko muutoksella vaikutusta Kiekan ja Liunan voimalaitosten

säännöstelylupiin ja toimintaan. Lisäksi pyydettiin tietoja siitä, mitä selvityksiä hankkeen vesilain mukainen lupa tulisi vaatimaan.

ELY-keskuksen lausunto on liitteenä.

Lausunnon pääkohdat

Ely-keskuksen lausunnon mukaan vesistöjen keskimääräinen veden korkeuden vaihteluväli on ollut noin 0,7 metriä. Suurimmat vuosittaiset vaihtelut ovat olleet yli metrin luokkaa (v. 1975, 1982, 1988, 2002, 2018 ja 2020). Järvien vedenkorkeuksissa on nähtävissä laskeva trendi, joka näkyy erityisesti järven keski- ja alivedenkorkeuksissa 2000-luvulle tultaessa. Verrattaessa vuosien 1961 - 1990 ja 1991 - 2020 vedenkorkeuden tunnuslukuja voidaan todeta, että keskivedenkorkeus on laskenut noin 7 cm ja keskialivedenkorkeus noin 12 cm.

ELY-keskuksen arvion mukaan vedenkorkeuden vaihtelun rajaaminen 30 - 50 cm ei ole realistista, sillä sen seurauksena keskivedenkorkeus nousisi jopa useita kymmeniä senttimetrejä. Muutoksesta voisi aiheutua kiinteistöjen käytölle aiheutuvien haittojen (mm. vettymishaitat, rantakiinteistöjen koon pieneneminen) lisäksi myös haittoja alapuoliselle joelle sekä Liunan voimalaitoksen tuotannolle virtaamien äärevöitymisen seurauksena. Haittoja voisi aiheutua myös järven ranta-alueiden luonnolle, jotka alkaisivat kärsiä vettymisestä.

Vedenpinnan nostosta suurimmat hyödyt syntyvät virkistyskäytölle ja kalastukselle. Vedenpinnan nosto vähentää liiallista vesikasvillisuutta, mikä edesauttaa tuulen vaikutusta ja sitä kautta vedenvaihtumista erityisesti matalissa salmissa ja lahdissa. Talviaikaan alivesi on korkeampi, mikä lisää varastotilaa ja sen mukana happivarastoa. Vesisyvyyden lisäys vähentää tuulten aiheuttamaa sedimentin sekoittumista ja sedimentin sisältämien ravinteiden liukenemista veteen. Kaiken kaikkiaan vedenpinnan noston vaikutukset vesistön tilaan ovat kuitenkin yleensä vähäiset.

Vasaralanjoen kalannousu-uoman avaamisella ei ole merkittävää vaikutusta alapuolisen vesistön vedenkorkeuksiin.

Maaveden säännöstelystä on tarkoitus käynnistää vuonna 2022 kehittämisselvitys, jossa arvioidaan ilmastonmuutoksen vaikutuksia järven vesitalouteen sekä siitä aiheutuvia säännöstelyn muutostarpeita ja niiden vaikutuksia alapuoliseen vesistöön. Keskeisin muutostarve kohdistuu Maaveden pakolliseen vedenpinnan kevätalennukseen, joka aiheuttaa ongelmia vähälumisina vuosina. Kevätalennuksen poistamisella voi olla positiivisia vaikutuksia Paro-Sysmäjärven kesävedenkorkeuksiin etenkin vähälumisten keväiden jälkeen.

ELY-keskus esittää, että Paro-Sysmäjärven vedennostohankkeen toteuttamisedellytyksistä voisi tehdä esiselvityksen, jossa arvioitaisiin mm. tavoitteellisen alivedenkorkeuden tasoa, pohjapadon rakentamisedellytyksiä ja hintaa sekä hankkeen hyötyjä ja haittoja.

Vesilain 3 luvun 3 §:n mukaan maa-alueen muuttaminen pysyvästi vesialueeksi vesistön vedenkorkeutta nostamalla vaatii aina aluehallintoviraston luvan. Edellytyksenä vedenpinnan nostamiselle on, että vähintään 75 % veden alle jäävän maa-alueen omistajista on antanut kirjallisen suostumuksen hankkeelle. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hankkeesta saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä aiheutuviin haittoihin, joten lupahakemuksessa on esitettävä tiedot

hankkeen hyödyistä ja haitoista. Hankkeen hyötyihin lasketaan yleensä rantakiinteistöjen virkistyskäyttöhyödyt, jotka arvioidaan kiinteistöjen arvonnousuna. Haittoja syntyy rantakiinteistöille sekä maa-alueiden muuttumisesta vesialueeksi että vettymisestä.

Hakijana keskivedenkorkeuden nostamista koskevassa hankkeessa voi olla esim. yksittäinen kiinteistö, vesialueen osakas tai osakaskunta tai kunta. Mikäli luvanhakijoita on useampi kuin yksi, vedenkorkeuden nostamista varten on perustettava vesioikeudellinen yhteisö, josta on tarkemmat määräykset vesilain 12 luvussa.

Hankkeen esiselvitykseen, suunnitteluun ja toteuttamiseen on mahdollista hakea ELY-keskukselta avustusta vesiympäristön hyvän tilan ylläpitämiseen ja parantamiseen myönnettävistä avustuksista. ELY-keskuksesta saa myös asiantuntija-apua hankkeen esiselvityksiin ja suunnitteluun.

Aloitteen käsittely Joroisten vesienhoidon toimintaryhmän kokouksessa

Ympäristösihteeri Marika Limatius esitteli kuntalaisaloitteen kokoukselle. Pohjois-Savon ELY-keskuksen antamassa lausunnossa todetaan, että tämän kaltaisen vedenkorkeusvälin säätäminen pohjapadolla aiheuttaisi keskivedenpinnan nousun jopa useita kymmeniä senttimetrejä, jolloin hankkeesta tulisi huomattavan kallis kiinteistökohtaisine haitta-arvioineen ja myös tulvahaittoja voisi syntyä. Päätettiin, että vedennostohankkeesta laaditaan esiselvitys, jonka avulla pystytään arvioimaan tarkemmin realistisia toteutusmahdollisuuksia.

Yhteenveto

Vedenpinnan suuren vaihteluvälin Paro-Sysmä vesistöalueilla koetaan sekä aiheuttavan haittaa vesistöjen käytölle, että vaihtelun olevan normaalia ja kauan jatkunutta luontaista ja erityistä haittaa aiheuttamatonta luonnon kiertokulkua. Pohjapatohankkeella voisi samoin olla sekä haittaa, että hyötyä vesistölle ja sen käytölle. Paikallinen osakaskunta on ilmoittanut ettei se toimi aktiivisena osapuolena asiassa eikä esitä vaatimuksia veden korkeuden tai pohjapadon suhteen. Teknisen johtajan tekemien tiedustelujen mukaan pohjapatohankkeen esiselvitys maksaisi 10 – 20 000 euroa, mihin voisi saada avustusta enintään 50 % ELY-keskukselta.

Esittelijä

Tekninen johtaja Petri Miettinen

Päätösehdotus

Tekninen lautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle, että kuntalaisaloitteeseen annetaan seuraavanlainen vastaus: Ottaen huomioon, että vedenpinnan noston vaikutukset vesistön tilaan ovat yleensä vähäiset, pohjapatohankkeesta tulisi huomattavan kallis kiinteistökohtaisine haitta-arvioineen ja myös tulvahaittoja voisi syntyä ja sen, että Maaveden säännöstelyn kevätalennuksen poistamisella voisi olla positiivisia vaikutuksia Paro-Sysmäjärven kesävedenkorkeuksiin etenkin vähälumisten keväiden jälkeen, Joroisten kunta katsoo, ettei pohjapatohanketta ole tällä hetkellä tarpeellista edistää kunnan toimesta. Mikäli kuntalaisaloitteen tekijät haluavat edistää asiaansa, he voivat järjestäytyä ja hakea avustusta itse ELY-keskukselta. Vastaavia vesienhoitoon keskittyviä yhdistyksiä Joroisissa ovat mm. Eläköön

Valvatus ja Pro Joroisselkä. Näiden yhdistysten toiminta on hyvin aktiivista, ne ovat hakeneet ja saaneet avustuksia hankkeisiinsa ja molemmat toimivat myös jäseninä Joroisten vesien hoidon toimintaryhmässä.

Päätös

Tekninen lautakunta hyväksyi teknisen johtajan päätösehdotuksen.
